

Sygn. akt II UK 245/18

POSTANOWIENIE

Dnia 12 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z wniosku J.W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 czerwca 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 21 marca 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. zasądza od wnioskodawcy na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 31 maja 2017 r. oddalił odwołanie wnioskodawcy J.W. wniesione od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., w której odmówiono mu prawa do emerytury. Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 21 marca 2018 r. oddalił apelację wnioskodawcy.

Skargę kasacyjną wywiódł ubezpieczony, zarzucił wyrokowi naruszenie:

- art. 32 ust. 2 w związku z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

szczególnym charakterze przez ich błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że wykonywanie przez pracownika zatrudnionego na stanowisku ślusarza w miejscu wyznaczonym zwanym „narzędziownią” i stwierdzenia prac uzupełniających i dodatkowych niewymienionych w oznaczonym wykazie A nie jest pracą w warunkach szczególnych i nie uprawnia do wcześniejszej emerytury bo nie jest pracą w warunkach szczególnych, wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, podczas gdy w prawidłowa wykładania tych przepisów wskazuje, że wykonywanie innych czynności, niż wskazane w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., będących koniecznymi i niezbędnymi częściami całości pracy wykonywanej na danym stanowisku, zakwalifikowanym jako praca w szczególnych warunkach, oznacza iż ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach na stanowisku ślusarza w pełnym wymiarze czasu pracy, a czynności dodatkowe były niezbędne do wykonywania całego procesu technologicznego;

- art. 32 ust. 2 w związku z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze przez ich błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że wykonywanie przez pracownika zatrudnionego na stanowisku ślusarza w miejscu wyznaczonym zwanym „narzędziownią” nie można uznać za wykonywanie pracy bezpośrednio na dziale będącym w ruchu, lecz w oddzielnym pomieszczeniu, a więc nie uprawnia do wcześniejszej emerytury bo nie jest pracą w warunkach szczególnych, wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, podczas gdy zeznań świadków, których wiarygodność i spójność zostały uznane przez Sąd wynika, że narzędziownią była wydzielona jako część hali C nie była odrębnym pomieszczeniem, nie posiadała ścian, sufitu, drzwi, okien itp., była miejscem pomocniczym, wydzielonym ze względów bezpieczeństwa siatką, lub kotarą, które jednak nie zabezpieczały w żaden sposób przed szkodliwymi czynnikami panującymi na obszarze całej hali C, na której utrzymywany był stały ruch produkcyjny, gdyż narzędziownia była integralną częścią hali;

- art. 32 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 1 ust. 2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie warunków szkodliwych poprzez jego rażąco błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że praca na stanowisku ślusarza nie jest pracą w warunkach szkodliwych, gdyż prace wykonywane przez ubezpieczonego nie pokrywają się z wykazem prac określonych pod poz. 25 działu XIV, wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., podczas gdy kwalifikowanie pracy w szczególnych warunkach oznacza przypisanie czynności pracownika do jednej z pozycji wykazu A., natomiast wymóg wykonywania stale i w pełnym wymiarze czasu pracy czynności szlifowania czy ostrzenia nie jest wymagany w świetle brzmienia zapisu zawartego w wykazie A dziale XIV poz. 25 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

- art. 184 ust. 1 i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez ich błędną wykładnię i odmowę przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury, w sytuacji spełnienia warunku udowodnienia 15 lat pracy w warunkach szczególnych, nie przyjmując za taką pracę wykonywaną na stanowisku kierowcy ciągnika oraz kierowcy pogotowia technicznego.

W ocenie skarżącego doszło również do uchybienia art. 382 k.p.c. przez pominięcie w postępowaniu odwoławczym całokształtu materiału dowodowego, to jest argumentacji i wniosków ubezpieczonego, popartych zarówno dokumentami w postaci świadectw pracy oraz zeznaniami świadków, a oparciu się wyłącznie na tezach nie mających podstawy w zebranych materiałach dowodowych, co przez cały okres postępowania było kwestionowane przez wnioskodawcę; zdaniem wnioskodawcy Sąd Odwoławczy naruszył także art. 233 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniony został występowaniem istotnego zagadnienia prawnego i oczywistością skargi. Ubezpieczony argumentował, że w sprawie istnieje konieczność wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, co jednocześnie stanowi, istotne zagadnienie prawne, a mianowicie czy praca na stanowisku ślusarza w miejscu wyznaczonym na hali w sposób opisany w skardze kasacyjnej, zwanym

„narzędziownią”, na której utrzymywany był stały ruch, jest pracą w warunkach szczególnych, a także potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne rozbieżności w orzecznictwie - w szczególności poz. 25 z działu XIV wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Według wnioskodawcy przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnione jest również potrzebą wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżność dotyczących problemu, czy przy rozstrzyganiu o tym, że dana osoba wykonywała pracę w szczególnych warunkach:

- należy w pierwszej kolejności ustalić, do jakiego działu gospodarki jest kwalifikowany pracodawca, u którego wnioskodawca pracował w okresie, jakiego dotyczy wniosek, a następnie ustalić, czy praca jaką wnioskodawca wykonywał u tego pracodawcy w okresie wskazanym we wniosku spełnia kryteria z konkretnego punktu wykazu prac w szczególnych warunkach.

- należy ignorować nazwę stanowiska pracy wskazaną przez pracodawcę w świadectwie pracy, w przypadku gdy z okoliczności sprawy wynika, iż charakter pracy wnioskodawcy wskazuje iż spełnione są przesłanki do zaliczenia spornego okresu pracy jako pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie doszło do ziszczenia się przesłanek z art. 398⁹ § 1 k.p.c., dlatego skarga kasacyjna nie została przyjęta do rozpoznania. Za tą oceną przemawiają co najmniej trzy argumenty. Po pierwsze, skarżący całkowicie ignoruje, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenie faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Mając na uwadze wskazane zasady trudno uznać, że oczywiście trafne są zarzuty naruszenia art. 233 k.p.c. (skarżący nie wskazał zresztą jednostki redakcyjnej przepisu, z którą należy wiązać zarzut) i art. 382 k.p.c., który sprowadza się do polemiki z oceną materiału dowodowego. Z tego samego powodu nie można uznać

za oczywiście uzasadniony zarzut naruszenia art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z § 2 ust. 2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. W tym wypadku skarżący inaczej niż Sąd odwoławczy założył, że prace dodatkowe były „koniecznymi i niezbędnymi częściami całości pracy”, a narzędziownia nie była względem hali C odrębnym pomieszczeniem.

Po drugie, wszystkie podstawy naruszenia prawa materialnego mają polegać na błędnej wykładni przepisów, a nie na niewłaściwym ich zastosowaniu. Ma to znaczenie jeśli weźmie się pod uwagę, że Sąd Najwyższy związany jest granicami zgłoszonych podstaw (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Błędna wykładnia przepisu polega na mylnym rozumieniu treści zastosowanej normy, a niewłaściwe jego zastosowanie na wadliwości subsumcji, czyli nieodpowiednim podciągnięciu danego stanu faktycznego pod wzorzec normatywny. Analizując podstawy odnoszące się do przepisów prawa materialnego należy stwierdzić, że zarzucana błędna wykładnia nie występuje. Ubezpieczony widzi bowiem problem w przyjęciu w procesie subsumcji niewłaściwych założeń faktycznych, a tego rodzaju kontrowersje odpowiadają formule „niewłaściwego zastosowania przepisu”, a nie jego błędnej wykładni. Mając na uwadze wskazaną wadliwość trudno twierdzić, że podstawy skargi kasacyjnej są oczywiście uzasadnione.

Po trzecie, należy wskazać, że zagadnienie prawne (potrzeba wykładni przepisów), które chce wyjaśniać ubezpieczony, nie dość, że zostało już w orzecznictwie gruntownie wyjaśnione (o czym można się przekonać analizując trudne do zliczenia wyroki Sądu Najwyższego dotyczące podobnych spraw), to przede wszystkim nie rzutuje na wynik rozpoznawanej sprawy. Ma to znaczenie jeśli weźmie się pod uwagę, że potrzeba wykładni przepisu, czy też wyjaśnienie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.) muszą wystąpić w sprawie, a zatem mieć realny wpływ na werdykt. W tym miejscu należy przypomnieć, co przemilcza wnioskodawca, że Sąd odwoławczy odmówił statusu pracy w szczególnych warunkach – w przypadku pierwszego okresu z racji tego, że wnioskodawca nie pracował na „oddziale będącym w ruchu”, czego wymaga pkt 25, działu XIV, załącznika A do rozporządzenia, w przypadku drugiego, gdyż ubezpieczony poza pracą kierowcy ciągnika realizował również inne prace nie zaliczone do szczególnych (co w świetle § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego

1983 r. wyklucza uznanie ich za prace uprawniające do emerytury w obniżonym wieku).

Zważywszy na wskazane uwarunkowania problem kolejności ustaleń sądu (czy najpierw odnieść się do działu gospodarki, a dopiero później kwalifikować pracę z danego punktu wykazu prac), czy też relacja między nazwą stanowiska a faktycznie wykonywaną pracą nie mają żadnego znaczenia. Skoro wnioskodawca nie pracował na oddziale będącym w ruchu, a nadto nie świadczył pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, to odpowiedź na te pytania nie wpływa na ostateczny wynik sprawy.

Sprawowanie przez Sąd Najwyższy wymiaru sprawiedliwości odbywa się przez rozpoznawanie skarg kasacyjnych. Instytucjonalne powiązanie wypowiedzi Sądu Najwyższego z indywidualnym sporem widoczne jest w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., który wymaga aby zagadnienie prawne wystąpiło w sprawie. Oznacza to, że przyjęcie skargi do rozpoznania merytorycznego jest dopuszczalne jeśli w danym postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem wystąpiło, a zatem zaważyło na rozstrzygnięciu, zagadnienie o charakterze kwalifikowanym (istotnym). W ten sposób kontrola legalności jednostkowego wyroku (aspekt indywidualny), umożliwia osiągnięcie homogeniczności interpretacyjnej systemu prawnego (czynnik powszechny). Identycznie jest w przypadku przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Skoro problem prawny podnoszony przez stronę nie ma wpływu na rozstrzygnięcie, to nie może on stanowić podstawy do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wnioskodawca uważa, że merytoryczne rozpoznanie skargi powinno nastąpić z uwagi na pytanie „czy praca na stanowisku ślusarza w miejscu wyznaczonym na hali w sposób opisany poniżej, zwanym „narzędziownią”, na której utrzymywany był stały ruch, jest pracą w warunkach szczególnych”. Oznacza to, że ubezpieczony chce wyjaśnić treść przepisu z poz. 25, działu XIV wykazu A na gruncie innych okoliczności niż przyjął Sąd odwoławczy (ten bowiem przesądził, że oddział, na którym pracował wnioskodawca nie znajdował się w ruchu). W odpowiedzi na tego rodzaju koncept należy wyjaśnić, że skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia wnoszonym w konkretnej, indywidualnej sprawie zakończonej wydaniem prawomocnego wyroku, wobec czego argumenty za potrzebą rozpoznania tak rozumianego środka zaskarżenia przedstawione we

wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie mogą być oderwane od podstawy faktycznej i prawnej orzeczenia objętego skargą, jak również muszą być adekwatne do podstaw kasacyjnych, na których skarga została skonstruowana. Takie stwierdzenie jest wynikiem tego, że Sąd Najwyższy (poza uwzględnieniem z urzędu nieważności postępowania apelacyjnego) rozpoznaje skargę kasacyjną wyłącznie w granicach zaskarżenia oraz w granicach jej podstaw, będąc przy tym związanym ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c.).

Potrzebę wykładni treści poz. 25 z działu XIV wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. skarżący uzasadnił „poważnymi rozbieżnościami w orzecznictwie”. Twierdzenie to nie ma jednak pokrycia w uzasadnieniu wniosku. Nie przedstawiono bowiem przykładów świadczących o owych rozbieżnościach. Znaczy to tyle, że powoływanie się na poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie sądów z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. jest gołosłowne, a tym samym nie uzasadnia przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dlatego na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji, o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto według reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c.